

DOI: [https://doi.org/10.34287/MMT.1\(52\).2022.4](https://doi.org/10.34287/MMT.1(52).2022.4)**З. В. Лашкул, В. В. Чемирисов, В. Л. Курочка, Н. Я. Мотовиця, Ю. Ю. Сізинцова***Державний заклад «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України»
Запоріжжя, Україна***Z. V. Lashkul, V. V. Chemirysov, V. L. Kurochka, N. Ya. Motovitsa, Yu. Yu. Sizintsova***State Institution «Zaporizhzhia Medical Academy of post-graduate education Ministry of Health of Ukraine»
Zaporizhzhia, Ukraine*

АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗА ОРГАНІЗАЦІЄЮ ТА ПРОВЕДЕННЯМ ЕКСПЕРТИЗИ ТИМЧАСОВОЇ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Aspects of quality control over the organization and examination of temporary disability at the current stage

Реферат

Мета дослідження. Висвітлення проблеми і формування рекомендацій щодо контролю якості за організацією та проведенням експертизи тимчасової непрацездатності на сучасному етапі.

Матеріали, методи та результати дослідження. З метою висвітлення проблем щодо правової оцінки експертизи якості організації та проведення експертизи тимчасової на сучасному рівні, нами проаналізовані нормативні документи прийняті на рівні КМУ, МОЗ України, встановлені прогалини та надані рекомендації щодо прийняття наказів МОЗ України, внесення змін в нормативні документи з питань організації контролю якості на рівні закладів охорони здоров'я.

Висновки. При здійсненні заходів контролю якості за організацією та проведенням експертизи тимчасової непрацездатності на сучасному етапі особливу увагу слід приділити розробці більш детальніших і конкретних законодавчих документів з висвітленням функціональних обов'язків, прав і відповідальності працівників ЗОЗ, а також внутрішніх наказів, що регламентують порядок провадження експертизи тимчасової непрацездатності (ЕТН) і всі складові її діяльності, у т. ч. наявність квартального та річного звітів, аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності із зазначенням конкретних заходів, спрямованих на її зниження, тощо. Зміни нормативної правової бази зовнішнього відомчого та міжвідомчого контролю

Abstract

Purpose of the study. Coverage of the problem and formation of recommendations for quality control over the organization and conduct of examination of temporary disability at the present stage.

Materials and methods of research. In order to highlight the problems of legal assessment of the quality of the organization and conduct an interim examination at the current level, we analyzed the regulations adopted at the level of the Cabinet of Ministers, the Ministry of Health of Ukraine, identified gaps and recommendations for adopting orders of the Ministry of Health of Ukraine. quality at the level of health care institutions

Conclusions. When implementing quality control measures for the organization and examination of temporary disability at the present stage, special attention should be paid to the development of more detailed and specific legislative documents highlighting the functional responsibilities, rights and responsibilities of health care workers, as well as internal orders governing the examination of temporary disability. disability (ETN) and all components of its activities, including the availability of quarterly and annual reports, analysis of morbidity with temporary disability, indicating specific measures to reduce it, etc. Changes in the regulatory framework of external departmental and interagency control over the implementation of ETN dictate the need to adjust already established organizational forms of control at the level of relevant control structures, as well as

за здійсненням ЕТН диктують необхідність коригування вже сформованих організаційних форм контролю на рівні відповідних контролюючих структур, а також посилення внутрішнього відомчого контролю за організацією ЕТН у закладах охорони здоров'я, з метою приведення її у відповідність до нових вимог на сучасному етапі.

Ключові слова: Експертиза тимчасової непрацездатності, лікарсько-консультативна комісія, нормативно-правові акти, законодавство України.

strengthening internal departmental control over the organization of ETN in health care facilities. requirements at the present stage.

Keywords: Examination of temporary incapacity for work, medical-consultative commission, normative-legal acts, legislation of Ukraine.

ВСТУП

Якість в охороні здоров'я – це складна система, в основу якої покладено сукупність принципів, що характеризують ефективність, економічність, адекватність, своєчасність, доцільність, достатність процесів щодо охорони здоров'я населення (пацієнтів) на рівні науково-технічних досягнень в сучасний період. Під якістю слід розуміти оцінку медичного обслуговування та її ефективність стосовно певного випадку захворювання з урахуванням запобігання ризику його подальшого розвитку. За рекомендаціями ВООЗ, при взаємодії лікаря і пацієнта потрібно враховувати 4 компоненти якості медичної допомоги: кваліфікація лікаря, оптимальне використання ресурсів, ризик для пацієнта, задоволеність пацієнта отриманою допомогою. При цьому оцінка якості медичної допомоги проводиться по відношенню: до конкретного пацієнта; до групи пацієнтів визначених одним нозологічним захворюванням, класом захворювання чи станом; до конкретного лікаря, структурного підрозділу та закладу охорони здоров'я в цілому (ЗОЗ) [1].

З метою забезпечення контролю якості медичної допомоги головним лікарем закладу охорони здоров'я розробляється та затверджується на рівні ЗОЗ безперервна система контролю якості медичної допомоги, яка затверджується наказом по закладу охорони здоров'я. В закладі охорони здоров'я, наказом головного лікаря створюється комісія з забезпечення якості медичної допомоги. Мета комісії полягає в тому, щоб розробити дієву програму систематичного підвищення якості медичної допомоги на основі поглибленого аналізу прийнятих для оцінки показників, окремих помилок та упущень, нещасних випадків, скарг пацієнтів, пропозицій лікарів і медичних сестер, літературних даних. Відповідальним в ЗОЗ за роботу по забезпеченню якості медичної допомоги являється заступник головного лікаря з медичної роботи (медичний директор). На рівні структурного підрозділу ЗОЗ роботу по забезпеченню якості медичної допомоги в цілому організовує завідувач відділенням.

Контроль якості медичної допомоги є важливою складовою комплексного процесу забезпечення якості медичної допомоги пацієнтам на всіх етапах та рівнях її надання [1].

Зростання числа претензій до діяльності медичних закладів щодо забезпечення такого важливого напрямку в роботі, як експертиза тимчасової непрацездатності (ЕТН), викликає необхідність посилення контролю за її організацією та проведенням. При цьому будь-які контролюючі заходи мають базуватися на чітко сформованій нормативній правовій базі.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Висвітлення проблеми і формування рекомендацій щодо контролю якості за організацією та проведенням експертизи тимчасової непрацездатності на сучасному етапі.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

З метою висвітлення проблем щодо правової оцінки експертизи якості організації та проведення експертизи тимчасової непрацездатності на сучасному рівні, нами проаналізовані нормативні документи прийняті на рівні КМУ, МОЗ України, встановлені прогалини та надані рекомендації щодо прийняття наказів МОЗ України, внесення змін в нормативні документи з питань організації контролю якості на рівні закладів охорони здоров'я.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Почнемо з коригувань, які були внесені до постанови КМУ України від 25 березня 2015 року № 267 (в редакції постанови КМУ функціонування електронної системи охорони здоров'я, затвердженого постановою КМ України від 25 квітня 2018 року № 411; Порядку організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього, затвердженого постановою КМ України від 17 квітня 2019 року № 328 (в редакції постанови КМ України від

31 березня 2021 р. № 323); постанови КМУ від 31 березня 2021 року № 323 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів КМ України»; Порядку ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, затвердженого наказом МОЗ України від 18 вересня 2020 р. № 2136, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 вересня 2020 р. за № 952/35235, з метою запровадження ведення медичних висновків про тимчасову непрацездатність в Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, а також здійснення перевірок Фондом соціального страхування України обґрунтованості видачі та продовження листків непрацездатності застрахованим особам на підставі інформації з електронного реєстру листків непрацездатності [2].

Відповідно до внесених змін, МОЗ України затвердив наказ МОЗ України від 01.06.2021 року за № 1066 (далі – Наказ № 1066), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 02 червня 2021 року за № 728/36350 «Деякі питання формування медичних висновків про тимчасову непрацездатність та проведення їхньої перевірки», згідно якого необхідно здійснювати контроль за проведенням експертизи тимчасової непрацездатності в частині визначення ступеня та строку тимчасової втрати працездатності та дотриманням правил видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян у ЛПЗ, незалежно від їхньої організаційно-правової форми [2].

Отже, контроль за проведенням експертизи тимчасової непрацездатності в теперішній час покладено на Фонд соціального страхування України, згідно «Порядку здійснення Фондом соціального страхування України перевірок обґрунтованості видачі та продовження листків непрацездатності».

В той же час, відповідно до статей 7, 14, 14–1, 22 Основ законодавства України про охорону здоров'я, підпункту 6.5 підпункту 6 пункту 4 Положення про МОЗ України, затвердженого Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 467, з метою ефективного управління якістю медичної допомоги та забезпечення підвищення рівня контролю за якістю медичної допомоги затверджено «Порядок контролю якості медичної допомоги» наказом МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752. Цей Порядок розроблено з метою впровадження та організації роботи щодо управління якістю медичної допомоги і спрямований на забезпечення одержання пацієнтами медичної допомоги належної якості. А також, наказ МОЗ України від 05.02.2016 р. № 69 «Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування» затвердив «Положення про клініко-експертну комісію Міністерства охорони здоров'я України» [3].

Згідно п. 5 наказу МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752, «внутрішній контроль якості надання медичної допомоги (включно і експертиза тимчасової непрацездатності) здійснюється керівництвом закладів охорони здоров'я та/або медичними радами закладів охорони здоров'я в межах повноважень, визначених законодавством, зокрема шляхом контролю за кваліфікацією лікарів, молодших спеціалістів з медичною освітою та професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють у закладі охорони здоров'я [3]. В п. 8 цього наказу також вказано, що контроль якості наданої медичної допомоги проводиться у випадках смерті пацієнтів, первинного виходу на інвалідність осіб працездатного віку, розбіжності встановлених діагнозів, недотримання закладами охорони здоров'я стандартів медичної допомоги (медичних стандартів), клінічних протоколів, табелів матеріально-технічного оснащення, а також у випадках, що супроводжувалися скаргами пацієнтів та/або близьких осіб, які доглядають за пацієнтами, шляхом клініко-експертної оцінки якості та обсягів медичної допомоги [3].

В наказі МОЗ України від 05.02.2016 р. № 69 «Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування» розділ І п.1 говорить про клініко-експертну комісію (КЕК) МОЗ України, яка є консультативно-дорадчим органом, діючим на постійній (без виїзду на місце конкретного випадку) або тимчасовій основі (у разі виїзду на місце конкретного випадку), що утворюється для колегіального розгляду звернень фізичних та юридичних осіб, правоохоронних органів щодо клініко-експертних питань профілактики, діагностики, медичного лікування, реабілітації, оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування за конкретними випадками у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування, а також фізичних осіб-підприємців, що провадять господарську діяльність у сфері охорони здоров'я у відповідній адміністративно-територіальній одиниці України [4].

Крім того, у розділі II п. 1 вказується, що основним завданням КЕК МОЗУ є проведення експертної оцінки запитуваної КЕК документації, яка передбачає клініко-експертну оцінку якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування шляхом експертизи первинної облікової документації, клінічних питань профілактики, діагностики, медичного лікування та реабілітації, наявності відповідної кваліфікації спеціалістів за напрямом надання медичної допомоги та медичного обслуговування відповідно до вимог клінічних протоколів надання медичної допомоги, нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я [4].

В наказі МОЗ України від 01.06. 2021 р. № 1066 п. 2 вказано, що керівникам закладів

охорони здоров'я незалежно від форми власності, та фізичним особам-підприємцям, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики: 1) при визначенні тимчасової непрацездатності застосовувати «Порядок організації експертизи тимчасової втрати працездатності», 2) забезпечити неухильне виконання цього «Порядку» при його застосуванні [2].

У Положенні про роботу лікарсько-консультативної комісії (ЛКК), яке має бути затверджено керівником будь-якої медичної організації, необхідно вказувати функції ЛКК, які визначаються у т. ч. особливостями роботи медичного закладу та населення, яке він обслуговує, а також обсягом діяльності. Типового положення про роботу ЛКК, яке б беззастережно підходило для будь-якого ЗОЗ, не існує. Одним із основних напрямків діяльності ЛКК повинно бути проведення і контроль якості експертизи тимчасової непрацездатності.

В розділі II п. 1 в абзаці 3 цього наказу говориться, що лікуючий лікар представляє пацієнта ЛКК у складних випадках, якщо непрацездатність пацієнта триває 30 і більше днів, для вирішення питання про направлення такого пацієнта на медико-соціальну експертну комісію (МСЕК) на огляд або консультацію, а у випадку наявності ознак стійкої втрати працездатності – незалежно від тривалості хвороби, відповідно до Положення про медико-соціальну експертизу, затвердженого постановою КМ України від 03.12.2009 р. № 1317.

Нормативним правовим актом, що регламентує діяльність ЛКК у галузі експертизи тимчасової непрацездатності, є наказ МОЗ України від 09.04.2008 р. № 189 «Про затвердження порядку організації експертизи тимчасової втрати працездатності» із змінами від 01.06.2021 р. № 1066 розділ III [5].

На сучасному етапі функції ЛКК вказані у розділі III «Лікарсько-консультативна комісія закладу охорони здоров'я»:

1. При лікувально-профілактичних закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, утворюються ЛКК.

2. ЛКК у своїй діяльності керується стандартами медичних технологій лікувально-діагностичного процесу та протоколами надання медичної допомоги за спеціальностями, іншими законодавчими та нормативно-правовими актами.

3. До основних завдань ЛКК належить:

1) видача документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність особи, відповідно до вимог пункту 4 розділу IV цього Порядку;

2) здійснення направлення хворих на огляд та обстеження до МСЕК для встановлення інвалідності;

3) надання до МСЕК документів хворого, направлено на огляд та обстеження;

4) вжиття заходів щодо перевірки та усунення недоліків у суб'єкта господарювання, що були виявлені Фондом соціального страхування України за результатом перевірки обґрунтованості медичних висновків про тимчасову непрацездатність (у разі звернення керівника суб'єкта господарювання).

У разі виявлення порушень щодо таких медичних висновків про тимчасову непрацездатність ЛКК вносить на своє засідання питання щодо обґрунтованості формування такого медичного висновку про тимчасову непрацездатність.

Здійснює аналіз якості наданих медичних послуг у межах відповідного випадку тимчасової непрацездатності:

– період, на який сформовано медичний висновок;

– обґрунтування потреби формування нового медичного висновку в разі продовження лікування в амбулаторних умовах після стаціонарного лікування;

– своєчасність направлення хворого до стаціонару при наявності медичних показань з урахуванням профілю захворювання;

– правильність оформлення медичної первинно-облікової документації;

– правильність відбору при направленні хворих до санаторно-курортних закладів, реабілітаційних центрів та реабілітаційних відділень санаторно-курортних і спеціалізованих закладів охорони здоров'я;

– якість надання медичної допомоги;

– якість ефективності спостереження, оздоровлення хворих, які часто та тривало хворіють;

– внесення відміток про порушення пацієнтом режиму лікування до медичного висновку про тимчасову непрацездатність;

– роботу лікуючого лікаря з вивчення і профілактики захворюваності та інвалідності;

5) надає керівнику суб'єкта господарювання за результатами вжиття заходів, визначених у підпункті 4 пункту 3 розділу II цього порядку, аналіз якості експертизи тимчасової непрацездатності, пропозиції щодо відповідності фахівців займаним посадам, кваліфікаційним категоріям, про накладання дисциплінарних стягнень та передачу справ у слідчі органи;

6) участь у встановленому порядку у засіданнях МСЕК [5].

У той же час, незважаючи на коригування наказу МОЗ України № 189, не було розроблено та затверджено нормативний документ, який би наказував проведення і контроль якості експертизи тимчасової непрацездатності за участю ЛКК. Не визначені форми взаємодії ЛПЗ і Фонду соціального страхування України, такі як:

– обмін інформацією з питань, що становлять взаємний інтерес;

– проведення спільних заходів з питань ЕТН: взаємні консультації, тематичні семінари, перевірки ЛПЗ тощо;

– підготовка спільних документів щодо здійснення контролю за дотриманням порядку видачі листків непрацездатності.

При здійсненні контролю за порядком видачі листків непрацездатності до ЛПЗ висувуються такі вимоги:

– щодо ведення медичної документації;

– проведення медичного огляду пацієнта та запис даних про стан його здоров'я в медичній карті амбулаторного (стаціонарного) хворого, що обґрунтовує необхідність тимчасового звільнення від роботи;

– направлення на консультацію до фахівців, на госпіталізацію, визначення потреби та термінів тимчасового чи постійного переведення за станом здоров'я на іншу роботу, направлення громадянина в установленому порядку на медико-соціальну експертизу;

– дотримання порядку видачі та продовження листків непрацездатності;

– дотримання законних прав громадян під час виробництва ЕТН.

Таким чином, цей нормативний документ вста-

новив би новий порядок здійснення контролю за проведенням ЕТН.

ВИСНОВКИ

При здійсненні заходів контролю якості за організацією та проведенням експертизи тимчасової непрацездатності на сучасному етапі особливу увагу слід приділити розробці більш детальніших і конкретних законодавчих документів з висвітленням функціональних обов'язків, прав і відповідальність працівників ЗОЗ, а також внутрішніх наказів, що регламентують порядок провадження ЕТН і всі складові її діяльності, у т. ч. наявність квартального та річного звітів, аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності із зазначенням конкретних заходів, спрямованих на її зниження, тощо.

Зміни нормативної правової бази зовнішнього відомчого та міжвідомчого контролю за здійсненням ЕТН диктують необхідність коригування вже сформованих організаційних форм контролю на рівні відповідних контролюючих структур, а також посилення внутрішнього відомчого контролю за організацією ЕТН у ЗОЗ, з метою приведення її у відповідність до нових вимог, що пред'являються порядком організації ЕТН в ЗОЗ.

REFERENCES

1. Rogach IM, Slabky GO, Kachala LO, [et al]. Quality control of medical care at the level of the health care institution. Methodical recommendations. Uzhhorod, 2014. 48 p.

2. Some issues of forming medical reports on temporary incapacity for work and conducting their inspection. Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 01.06.2021 № 1066.

3. On the procedure for quality control of medical care. Order of the Ministry of Health of

Ukraine dated 2012 September 28, № 752.

4. On the organization of clinical and expert assessment of the quality of medical care and medical care. Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 2016.05.02. № 69.

5. On approval of the procedure for organizing the examination of temporary disability. Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 2008 April 9, № 189.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2022